

**SLAG OM
ARNHEM
SEPTEMBER 1944**

**Deel 3
Adelaar en Pegasus**

Colofon:

De Slag om Arnhem. September 1944
Een historisch beeldverhaal

Deel 3: Adelaar en Pegasus

Tekst en tekeningen:	Hennie Vaessen
Inkleuring:	Studio Vaessen: Jan, Tine en Hennie
Uitgeverij:	Pelikaanpers, Oosterbeek, www.pelikaanpers.nl
Duitse vertaling:	Drs. Ingrid Maan, www.betweendutchdeutsch.nl
Engelse vertaling:	Graeme Cunningham, www.nativespeakerengels.nl
Poolse vertaling:	Dr. Iwona Guśc, onderzoeker aan het NIOD

ISBN: 978-94-9000-10-3

NUR: 689

Nederlandstalige tekst beschikbaar op: www.graphicnovel1944.com

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk FSC-papier

copyright © 2013 Pelikaanpers

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

WARSCHAU,
8 SEPTEMBER,
1944

39
DAGEN
...

...39 DAGEN AL
VECHTEN WE TEGEN
EEN ENORME
OVERMAGT AAN
DUITSERS.

EN WAT
DOEN
DE SOVJETS?

NIETS!

DE SOVJETS
LATEN DE ZONEN
VAN WARZAWA
GEWOON STIKKEN!
DIE ZWIJNEN!

SST!
ZOFIA!

HIER IS HET!
HIER MOETEN WE NAAR BOVEN.

ALLES
VEILIG!

DE BRITTEN LATEN
ONS OOK BARSTEN...
ONZE LANDGENOTEN
IN ENGELAND ZIJN
ONZE ENIGE HOOP!

ALLEEN GENERAL
SOSABOWSKI
KAN ONS KOMEN
REDDEN!

STIL!!

HIER KLOPT
IETS N...

?!

?!

?!

HANDEN
OMHOOG!

EEN
VAL!!!

ZWIJNEN!
MIJ
KRIJGEN
JULLIE
NIET...

?!

ZOFIA!
NEE!
STOP!!

?! ?!

MIJNHEER?

KLOP
KLOP

GENERAAL
SOSABOWSKI??
GAAT HET
GOED MET U?

JA, HET GAAT GOED,
MEVROUW HUDSON,
HET WAS MAAR
EEN NARE DROOM,..

?

HEILIGE MARIA
ARM ARM
WARSZAWA,..

SINDS 1941 TRAJNT ER EEN
BRIGADE VADERLANDSLIEVENDE
POLEN IN SCHOTLAND.

STANISŁAW SOSABOWSKI

LARGO HOUSE
SCHOTLAND,
13 MAART 1944

ONDER LEIDING VAN DE BEKWAME
GENERAAL STANISŁAW SOSABOWSKI
WACHT DE POOLSE ADELAAR OP EEN KANS
OM HAAR AANDEEL TE LEVEREN AAN
DE BEVRIJDING VAN HET MOEDERLAND.

NOU,
GENERAAL BROWNING,
WAT VIND U
ERVAN??

U HEEFT HIER EERSTELAS
SOLDATEN,
MONTY* ZAL BLIJ
ZIJN.

DANKUWEL,
GENERAAL!

U WEET,..
WE ZULLEN ZE SNEL
NODIG HEBBEN.

?

HEEL GOED,
GENERAAL
SOSABOWSKI
HEEL GOED!

WE PLANNEN
EEN LUCHTLANDINGSOPERATIE
AAN HET WESTFRONT,..

?????

HET WESTFRONT,
MAG IK U ER AAN HERINNEREN,
GENERAAL...

...MET ALLE RESPECT
MIJNHEER, DEZE MANNEN
TRAINEN VOOR EEN ENKEL DOEL,
DE BEVRIJDING VAN ONS
ARME MOEDERLAND POLEN

IK WEET HET!
IK TWIJFEL NIET AAN
UW PATRIOTISME GENERAAL,
MAAR WE HEBBEN
WEINIG KEUZE...

WE HEBBEN UW
MANNEN NODIG.

KIJK NAAR UW MANNEN!
ZE ZITTEN VOL VECHTLUST*
ZE ZIJN BEREID OM IEDER TE DODEN
DIE OP HUN PAD KOMT!

GENERAAL... IK MOET
U ER AAN HERINNEREN DAT
DE POOLSE REGERING IN
BALLINGSCHAP OVER HEN
BESLIST...

...EN VERDER NIEMAND!

HMM...

IK BEN HET ER NIET MEE EENS.
MAAR LATEN WE GEEN RUIZIE MAKEN,
GENERAAL SOSABOWSKI.

NEE,
GENERAAL...

ALLEEN
VIJANDEN...

*BINGE: MONTGOMERY'S WOORD VOOR
SOLDATEN MET ENORME VECHTLUST.

LUITENANT
DYRDRA?

STAMFORD, ENGELAND,
12 SEPTEMBER 1944

MIJN
ECHTGENOTE,
GENERAAL!

?!

KIJK EENS...

WIE IS TOCH DIE VROUW
DIE DAAR STEEDS
HEEN EN WEER LOOPT
MIDDEN IN DE NACHT?

JE ECHTGENOTE?
ACH, WAT EGOÏSTISCH VAN ME.
IK WERK MAAR DOOR
EN HOUD JE WEG BIJ JE
HUISELIJKE PLICHTEN.

MAAR IK HEB GEEN TIJD
TE VERLIEZEN, DYRDRA.
HOE KAN IK ANDERS EEN
VELDSLAG VOORBEREIDEN
IN AMPER 5 DAGEN?

VOOR D-DAY
KONDEN ZE VIJF MAANDEN
UITTREKKEN
...

EN TOCH
ZAL IK
MOETEN.

GENERALE?

WAT IS ER,
DYRDRA?

MIJN VROUW VROEG ME GISTERAVOND
IN WELK VLIEGTUIG IK ZOU ZITTEN.
TOEN IK ANTWOORDDE DAT IK
NATUURLIJK IN DAT VAN U ZOU
GAAN, ZEI ZE:
GODDANK!

DAN KAN JE TENMINSTE
NIETS GEBEUREN.
DIE OUDE SOSAB HEEFT
ALTIJD GELUK.

ACH...

LATEN WE HOPEN
DAT JE VROUW
GELIJK KRIJGT...

VOORUIT!
MAAK DAT
JE THUIS KOMT.

GOEDE NACHT,
GENERAAL!

ZONDAG
17 SEPTEMBER

?

SUCCES!
VEEL GELUK,
URQUHART,,

...WE ZULLEN HET
ALLEMAAL
NODIG HEBBEN...

DRIE DAGEN LATER,
SPANHOE AIRFIELD

VERVLOEKTE
MIST,..

HET DRIELSE VEER

ELKE DAG VECHTEN EN STERVEN
ER SOLDATEN IN NEDERLAND,..
EN WIJ ZITTEN
HIER VAST VANWEGE HET
SLECHTE WEER!!

?!

!!

VLUCHT UITGESTELD
VOOR 24 UUR!
TE WIJTEN AAN
SLECHT WEER!

!!

?!

DE MANNEN ZIJN
NIET MEER TE HOUDEN,..
ALS WE MORGEN NIET
VERTREKKEN GEBEUREN
ER ONGELUKKEN,..

TERUG NAAR
DE BARAKKEN,..

VERDORIE!!

DAT IS AL
DE DERDE
KEER!!

...MISSCHIEH HEBBEN
WE MORGEN
MEER GELUK,..

VERVLOEKTE
MIST!

21 SEPTEMBER,..

GENERAL!
NIEUWS
UIT
HOLLAND!

?!

HET LIJKT EROP DAT DE
MANNEN BIJ DE BRUG HET
NIET GEHOUDEN HEBBEN.
GENERAAL URQUHART
ZIT VAST IN OOSTERBEEK
EN HEEFT HARD VERSTERKING
NODIG!

UW TROEPEN WORDEN NOG
WEL TEN ZUIDEN VAN DE RIJN GEDROPT!
MAAR NU STEEKT U OVER
MET HET DRIELSE VEER!

BEGREPEN!

GENERAAL!

WE GAAN!
DE MIST TREKT
OP!!

MAJOOR!

EEN
LAATSTE
VRAAG...

?

HET PONT...

...WEET JE ZEKER DAT
HET NOG IN BEDRIJF IS?

PETER?

WAT
DOE JE?

DRIELSE VEER,
NEDERLAND

WAAROM
KAP JE DE
KABELS VAN
HET VEER?

WE WETEN ABSOLUUT
ZEKER DAT HET PONT
NOG IN BRITSE HANDEN IS,
GENERAAL!

SUCCES,
GENERAAL!

HET MOEST
JONGEN,,

...DE DUITSERS MOGEN
HET VEER IN GEEN GEVAL
IN HANDEN KRIJGEN.

MAAR
PETER,,,

...JE
VERGEET
EEN
DING,,,

„HOE KOMEN
DE TOMMIES NU
DE RIVIER OVER?

JANEK!
DIE MENSEN
ZWAAIEN NAAR
ONS.

TAK!
ZE ZIJN BLIJ
MET ONZE
KOMST.

WAT ZIJN
TOCH DIE
WITTE
WOLKJES?

AFWEERGESCHUT!
WE VLIEGEN
ONDER VUUR.

LIEVE
GOD...

GEEN ZORGEN!
KIJK EENS NAAR
DIE OUDE
SOSABOWSKI!

ZO RUSTIG...
ALSOF HIJ THUIS
IN ZIJN BED LIGT!

LIEVE GOD,
IK MAG NIEMAND
LATEN MERKEN
HOE **BANG** IK BEN.

NEE,
SZYMON...

„MET SOSA
IN DE BUURT
KAN ONS NIKS
GEBEUREN.

21 SEPTEMBER,
17:15 UUR

WEES GEGROET MARIA,
VOL VAN GENADE

HELP!

— OEF! —

ALLE DUIVELS!
DIE SPANDAU* DAAR
MOET ONMIDDELLIJK
WAT AAN GEBEUREN!

SMERIGE
MOFFEN!

JULLIE
OORLOG IS
VOORBIJ!

?

?

?

SPANDAU
BUITEN GEVECHT,
GENERAAL.

MOOI. MOOI.

FOX, BAKER, OBOE
ONTVANGT U MIJ,
ONTVANGT U MIJ?
OVER!

STUUR EEN VERKENNINGSPATROUILLE
RICHTING HET DRIELSE VEER
EN ROEP ONMIDDELLIJK
GENERAAL URQUHART OP!

JA,
GENERAAL!

HET EEUWENOUDE BETUWSE DORPJE DRIEL,,,
TOT OP DAT MOMENT IS HET GROTENDEELS
VAN OORLOGSGEWELD GESPAARD GEBLEVEN,,,

POLEN IN DRIEL.

„,MAAR DAT ZAL
SNEL VERANDEREN.

OOSTERBEEK

ARNHEM

DOORWERTH

OUDE
KERKJE

WESTERBOUWING

RIJN

SPOORLIJN

VEER

DRIEL

BOERDERIJ
DE SCHUYTGRAAF

JAMFABRIEK
BALTUSSEN

NIEUWE TROEPEN
IN SECTOR Z
GELAND!

„,VLUG
DOORGEVEN,,,

HERHALING!
SECTOR Z!
SECTOR Z!

LEGEREENHEID HOHENSTAUFEN
HEEFT HET BEGREPEN!
NEEMT SNEL MAATREGELEN,,,

HELLO FOX BAKER OBOE.
ONTVANGT U MIJ!
ONTVANGT U MIJ!
OVER!

GEEN
REACTIE!

VERDORIE!

OKAY! ALS ER GRANATEN
VALLEN TUSSEN DEZE BOMEN
ZIJN WE DE KLOS!
WEGWEZEN HIER!

TOMMIES!
HALLO!

NEE!
WE ZIJN
POOLS!

?

WE GAAN
RICHTING DRIEL.

HELLO
TOMMIES!

?

EN ZO TREKT DE 1STE POOLSE ONAFHANKELIJKE PARACHUTISTENBRIGADE DRIEL BINNEN.
WAAR ZE ALS HELDEN WORDEN ONTVANGEN DOOR DE NIEUWSGIERIGE BEVOLKING.

KOM OP,
TOMMIES,
LACHEN!

WE ZIJN
POLEN!!

WAT EEN BLIJE,
AARDIGE MENSEN.

STOP! JAROSŁAW!!
DE VIJAND ZAL NIET LANG
OP ZICH LATEN WACHTEN.
STOPPEN MET DIE ONZIN!

ZIE JE
WEL?

KIJK OF ER
GEWONDEN ZIJN
EN ALSJEBLIEFT...

MAAK DIE MENSEN
DUIDELIJK DAT ZE
MIDDEN IN EEN
OORLOG BELAND ZIJN!!

GENERALE!
GENERALE!

GENERALE!
HET VEER IS
VERDWENEN!

?

GENERALE!
DUIITSE TROEPEN
NADEREN VANUIT
HET OOSTEN!

WE
DOEN HET
VOLGENDE,,,

LATER
HOOFDKWARTIER
SOSABOWSKI

GENERALE!

VERDRAAID! DAAR
WAS IK AL BANG VOOR!
WE KOMEN HIER
VAST TE ZITTEN!

WIE MAAKT DAAR
ZO'N LAWAAI?!

AH,,, UM?
ZWOLANSKI??
BEN JIJ
HET?

GENERAAL,,, NIEUWS
VAN DE OVERKANT,
VAN GENERAAL
URQUHART!

WIJ ZAGEN JULLIE
KOMEN EN PROBEERDEN
JULLIE OP TE ROEPEN
MAAR KREGEN GEEN
VERBINDING,,,

IK HEB ONMIDDELIJK
AANGEBODEN OM DE RIJN
OVER TE ZWEMMEN,,,

GENERAAL URQUHART SMEEKT U HEM
ZO VLUIG MOGELIJK TE HULP
TE KOMEN. DE DUITSERS MAKEN
KORTE METTEN MET
ZIJN DIVISIE,,,

GRAAG!
MAAR HOE KOMEN
WE NU AAN
DE OVERKANT?
WE HEBBEN
GEEN BOTEN
...

ALSTUBLIEFT, GENERAAL, HET MOET,,,
ZELFS 10 MANNEN KUNNEN
HET VERSCHIL
MAKEN,,,

JE HEBT GELIJK,
ZEG AAN DE GENERAAL
DAT WE KOMEN,,,

VANNACHT NOG!
WE VINDEN
WEL EEN MANIER!

DANKUWEL,
DANK U.
IK ZWEM TERUG
MET UW
ANTWOORD!

GROESBEEK,
TWEË DAGEN LATER,
23 SEPTEMBER

GEORGE?
WAT DOE JE IN HEMELSNAAM
DAAR BENEDEN??

HOOFDKWARTIER
GENERAAL BROWNING

IN DEKKING GEGAAN,
HET SPIJT ME, GENERAAL!,,
IK HAD DE INDRUK DAT WE
ONDER VUUR
LAGEN,,

NONSENS!

IN SICILIË
WAS HET VEEL ERGER!
NU,
GEEF ME
JE BERICHT!

NOU,
GENERAAL!,,

DE MOFFEN WILLEN
ONS UIT DEZE HEUVELS VERJAGEN,
MET ALLE MIDDELEN DIE ZE HEBBEN,
IK WEET NIET WAAR ZE
HUN TROEPEN VANDAAN
HALEN!,,

VERVELEND OM TEGEN
OUDE MANNEN EN KINDEREN
TE MOETEN VECHTEN,
MAAR OCH!,, IK KOM HIER
OM WAT ACTIE TE ZIEN,

HMM!,,

NOG NIEUWS VAN
URQUHART?

HETZELFDE VERHAAL,
ZIJN DIVISIE LOOPT OP
Z'N LAATSTE BENEN,
HOUDT HET NAUWELIJKS NOG STAND!,,

EN DE POLEN?

WAAROM DOET SOSABOWSKI
NIETS?

ZE HEBBEN AL DRIEMAAL
DE RIJN PROBEREN
OVER TE STEKEN.
ZWEMMEND, MET
GEÏMPROVISEERDE VLOTTEN!,,

!,,EEN PAAR HONDERD MAN HEBBEN
DE OVERKANT GEHAALD TEN KOSTE
VAN VELE LEVENS.

HET LIJKT EROP DAT
ZE IN DRIEL
VASTZITTEN.

WEL,
DAT IS NIET GOED GENOEG
ZE MOETEN BETER
HUN BEST DOEN!

EVERYBODY HAS TO
TAKE THAT EXTRA STEP.

I'LL SEE TO IT MYSELF,
JUST AS SOON AS I'VE CLEARED
THIS MESS UP.

DRIEL,
EEN DAG EERDER

SOSABOWSKI
MAAKT EEN INSPECTIERONDE
LANGS ZIJN TROEPEN,,

...OP EEN OUDE DAMESFIETS,,

...TOT GROTE HILARITEIT
VAN ZIJN MANNEN.

GENERAAL?!

ER NADEREN TWEE
PANTSERWAGENS
GENERALE,,,

,,IK ZIE GEEN
KENTEKENS,,

?! STOP

HET ZIJN
BRITTEN!

LAAT
KIJKEN!

HOUD ZE
TEGEN,,,

IK ZIE
ZE,,

,,VOOR ZE OP
ONZE MIJNEN
RIJDEN!!!

KAPITEIN, KIJK!
OP ZEVEN
UUR!

?! STOP!

HET LIJKT EROP DAT
WE ONS DOEL HEBBEN
BEREIKT,,,

HALLO,
KERELS!

WELKOM!!

BENT U
GENERAAL
SOSABOWSKI?

IK HEB EEN
BERICHT VAN
GENERAAL BROWNING
VOOR U.

IK BEN KAPITEIN WROTTELEY.
WE ZIJN DE
VOORHOEDE
VAN HET 30-LEGER!

JAJA!

GOED.

HET BRITSE COMMANDO
WIL U SPREKEN.

?

24 SEPTEMBER

OP TOPSNELHEID, OM VIJANDELIJKE KOGELS
TE VERMIJDEN, BREEKT SOSABOWSKI
DOOR DE DUITSE STELLINGEN
VOOR OVERLEG MET
DE BRITSE LEGERTOP.

DE VALBURG CONFERENTIE

WE ZITTEN IN DE VAL!
VANAF DE WESTERBOUWING
BESTRIJKEN DE DUITSE
HET HELE TERREIN.

HIER MOET
HET ZIJN,
GENERALE.

IK MOET DE BRITTEN ERVAN
OVERTUIGEN DAT WE BETER
WESTELIJKER DE RIJN KUNNEN
OVERSTEKEN, LIEFST MET
EEN HELE DIVISIE!

?!

?

AH,
SOSABOWSKI
...

...GAAT U
ZITTEN

UW VERTALER
KAN ACHTER U
BLIJVEN STAAN!

HET LIJKT WEL
EEN KRIJGSRAAD!

HEREN!

DE DIVISIE VAN
GENERAAL URQUHART IS IN
ERNSTIG GEVAAR.
TOT NOG TOE ZIJN
DE POOLSE OVERSTEKEN
NIET SUCCESVOL!

DAAROM GEEF IK NU DE OPDRACHT
VOOR NOG TWEE RIJN-OVERSTEKEN!
HET 4DE BATTALION DORSETS
ZAL DE EERSTE OVERSTEEK NEMEN...

...GEVOLGD DOOR
HET EERSTE POOLSE
BATTALION.

NEE!
ZE WILLEN MIJN
TROEPEN OPSPLITSEN.

?

DE OVERSTEKEN
ZULLEN VANAVOND,
BIJ HET DRIELSE VEER
PLAATSVINDEN!

JA?
GENERAAL
SOSABOWSKI?

GENERAALS!
MET ALLE RESPECT...
OFFER ONZE SOLDATEN
NIET!

MIJN GENERAAL ZEGT:
MET ALLE RESPECT,
HEREN, MAAR...

DE ACTIES WORDEN UITGEVOERD
OP DE MANIER IK NET ZEI,
OP DE POSITIES IK BESCHREEF!

DANKUWEL!

IK DANK
U,
HEREN!

!

GENERAALS!

OFFER ONZE
SOLDATEN
NIET!

U WINT HIER NIETS
MEE, EEN BATTALION
MAAKT GEEN VERSCHIL!
EEN HELE DIVISIE
MOET OVERSTEKEN!

DEZE
CONFERENTIE
IS AFGELOPEN!

DE ORDERS VAN
GENERAAL BROWNING
MOETEN OPGEVOLGD
WORDEN!

...DENK ERAAN, GENERAALS
AL ACHT DAGEN EN NACHTEN
STERVEN NIET ALLEEN
POOLSE SOLDATEN MAAR OOK
DE BESTE BRITSE ZONEN!

GENOEG!

ALS U, GENERAAL SOSABOWSKI,
DE ORDERS NIET OPVOLGT, DAN ZOEKEN WE
IEMAND ANDERS OM HET COMMANDO TE NEMEN
OVER DE POOLSE
AIRBORNE TROEPEN!

IK HOOP DAT
IK DUIDELIJK
BEN...

...EN
WAT DOEN
WE NU,
GENERAAL?

NIETS
LUITENANT
...

...WE GAAN
TERUG NAAR
ONZE STELLINGEN!
EN DOEN WAT ONS
GEZEGD WORDT!

24 SEPTEMBER,
21:00 UUR

VOORZICHTIG,,,

DIE NACHT ZOEKEN TWEE
CANADESE VRACHTWAGENS MET
BOTEN VOORZICHTIG HUN WEG
NAAR DE RIJN.

NAAR
RECHTS,,,

WEET JE
HET ZEKER?

JA ...OMDAT IK HET VERSCHRIKKELIJK ZOU
VINDEN OM IN DE HANDEN VAN
DUITSERS TE VALLEN. HOU OP MET
DEZE NONSENS,
DE TROEPEN AAN DE RIJN RIJ DOOR!
HEBBEN DEZE BOTEN HARD NODIG,
WEET JE.

NAAR
LINKS!

...MIJN NAVIGATIEVAARDIGHEDEN
ZIJN BEROEMD IN HET
HELE LEGER!

JA,
HET ZAL WEL!

KIJK?
WAT ZEI
IK JE?

GOD
ZIJ DANK!

HALLO!!

BLIJF DAAR NIET
STAAAN!

SNEL,
HELP MET HET
UITLADEN VAN
DEZE BOTEN!

HANDEN OMHOOG!
ENGELSE
ROTZAKKEN!

?!!

...NAVIGATIEVAARDIGHEDEN
BEROEMD IN HET HELE
LEGER,,,

IMBECIEL!

DRIEL
21:50 UUR

GENERAAL! ONZE BOTEN ZIJN
GEARRIVEERD MAAR DE BOTEN
VAN DE DORSETS ZIJN IN HANDEN
VAN DE DUITSERS GEVALLEN!

?!

DE OVERSTEEK VAN
DE DORSETS IS
DE BELANGRIJKSTE,,,

ZIJ VERVOEREN DE
MEESTE VOORRADEN.

MANNEN!
ONZE OVERSTEEK GAAT NIET
DOOR! WE BRENGEN ONZE
BOTEN NAAR DE DORSETS!

GOED!

VOOR DE DORSETS WORDT
HET EEN NACHT OM NIET
GAUW TE VERGETEN.

...ZE BEWAKEN DE RIJN INTENSIEF
EN VUREN LICHTKOGELS AF DIE
DE OMGEVING EN DE 300 DORSETS
DIE DE OVERSTEEK WAGEN IN EEN
HELDERE GLOED
ZETTEN,,,

ER IS INMIDDELS ZOVEEL TIJD
VERLOREN GEGAAN DAT
DE DUITSERS OP DE WESTER-
BOUWING BESEFFEN DAT ER IETS
STAAT TE GEBEUREN,,,

...MOORDEND VUUR TREFT
EEN GROOT AANTAL MANNEN.
TIENTALLEN BOTEN DRIJVEN
ONBEMAND ROND.

DIE NACHT BEREIKT GEEN GRAM
VOORRADEN, MATERIEEL OF MUNITIE
DE SOLDATEN VAN ROY URQUHART
AAN DE OVERKANT IN OOSTERBEEK,,,

HET BRITSE OPPERBEVEL
BESEFT DAT HET BRUGGEN-
HOOFD TEN NOORDEN VAN
DE RIVIER NIET TE HOUDEN
VALT,,,

BRITSE
PERIMETER

RIJN

OP 25 SEPTEMBER KRIJGT
GENERAAL URQUHART
HET BEVEL TOT
ALGHELE TERUGTOCHT.

DE VOLGENDE
OCHTEND

DE OVERSTEEK

LUITENANT!
ER IS EEN BOODSCHAP
VOOR DE GENERAAL!

SOSABOWSKI SLAAPT.
HIJ IS DRIE DAGEN LANG
IN TOUW GEWEEST

IS HET
DRINGEND?

ZEKER!
VAN HET
OPPERBEVEL!

GOED!
IK GA HEM
ROEPEN!

HEILIGE
MARIA!
WAT EEN
KLAP!

HIJ IS
DOOD!

MAAK
LICHT!
ER ZIJN HIER
GEWONDEN!

DAAR HEB
JE HEM!

IK WIST
HET WEL!
HET GELUK LAAT
SOSABOWSKI
NOOIT IN DE STEEK!

LUITENANT!
WAAR ZIT
JE?

UCHE

DE GENERAAL?!
HOE IS HET
MET DE GENERAAL?!

GENERAAL
DRINGEND BERICHT
VAN HET OPPERBEVEL!

GEEF OP!

!

GOED NIEUWS,
GENERAAL?

HANGT
ERVAN AF
HOE JE HET
BEKIJKT...

HET IS
VOORBIJ,
DYRDRA
...

?!

VANAVOND OM 22:00 UUR
WORDEN ALLE TROEPEN
TEN NOORDEN
VAN DE RIJN
TERUG-
GETROKKEN,...

DE RIJN,
NACHT VAN
25 OP 26
SEPTEMBER

DANKZIJ
HET DEKKINGSVUUR VAN
DE POOLSE ADELAAR
SLAGEN DIE NACHT
ZO'N 2000
BRITSE MILITAIRES
ERIN OM HEELHUIDS
DE OVERKANT
TE HALEN.

DRIEL, JAMFABRIEK,
26 SEPTEMBER,
05:00 UUR

DIE ARME JONGENS
ZIJN UITGEPUT,,,
SNEL! MEER DEKENS
EN MEER RUM!

DANK U, MEVROUW
DIT FRUIT SMAAKT HEMELS!
MIJN RANTSOEN WAS
DRIE DAGEN GELEDEN OP.

IK BEN GEWOND GERAAKT,
MAAR MIJN MATEN SLAAGDEN ER
GELUKKIG IN OM ME AAN DE OVERKANT
TE KRIJGEN

HET IS EEN WONDER
DAT WE NOG LEVEN,
GOD ZEGENE DE POLEN.

MIJN BOOT WAS GERAAKT
IK MOEST ZWEMMEN
VEEL MANNEN VERDRONKEN
HET WAS EEN NACHTMERRIE.

IK HEB ALTIJD GEVOELD DAT
DEZE HELE ONDERNEMING
VAN HET BEGIN AF AAN
EEN RAMP WAS,,,

TOEN DE BOTEN STOPTEN
STONDEN ER NOG HONDERDEN
MANNEN AAN DE KANT
TE WACHTEN,,,
IK KON HET ALLEEN ZWEMMEND
HALEN.

IK ZAG EEN KNUL VERDRINKEN
DOORDAT HET GEWICHT VAN
ZIJN KILT HEM NAAR
BENEDEN TROK.

ZIJN WE
HIER
VEILIG?

NEE, NOG
NIET,,,

PAS ALS WE
NIJMEGEN
BEREIKEN,,,

HOE KOMEN
WE DAAR?

IS HET
VER?

MAAR
15 MIJL.

HET SPIJT ME, JONGENS,
WE LOPEN.

LATEN WE
GAAN!

NIJMEGEN,
26 SEPTEMBER,
09:30 UUR

WHAT
ARE THEY?

I'M NOT SURE,
THEY SEEM TO
BE BRITISH,,,

DO DIABLA,
WAT EEN
MISLUKKING,,,

WIE GAAT
HIER DE SCHULD
VAN KRIJGEN?

WIE???

OOSTERBEEK,
26 SEPTEMBER,
9:30 UUR

DE PERIMETER IS NU HELEMAAL IN HANDEN VAN DE DUITERS.
NIET ALLE TOMMIES IS HET GELUKT OM DE RIJN OVER TE STEKEN.
DE MEESTE GEWONDEN, AALMOEZENIERS EN MEDISCH PERSONEEL
ZIJN NOODGEDWONGEN ACHTERGEBLEVEN,,

OVERWINNAARS EN VERLIEZERS

TERWIJL DE ACHTERBLIJVERS WORDEN AFGEVOERD,
VIEREN ENKELE KAMERADEN OP DE UTRECHTSEWEG
TRIONFANTELIJK HUN OVERWINNING MET VEEL DRANK
EN BUITGEMAAKTE JEEPS.

IN EEN KELDER
ERGENS IN
OOSTERBEEK,,

EN
DOKTER?

MOMENTJE,,

HIJ HEEFT GELUK!
EEN CENTIMETER LAGER HAD HIJ
NIET OVERLEefd! IK HEB HEM
VERBONDEN, MAAR HIJ MAG
VOORLOPIG NIET VERVOERD
WORDEN.

HEBBES!

NIET VERVOERD WORDEN?
MAAR HIJ KAN HIER
NIET BLIJVEN,,

WAAR BEN IK?
BEN IK DOOD?

HET SPIJT ME,
IK MOET WEER VERDER
,,,

HIJ KOMT
BIJ!

VEEL
STERKTE.

WACHT
DOKTER!
IK HELP U.

— -T— UN —
— O—RB—S—T—
— A— —SS— G—
— S—R— —

ATTENTIE! ATTENTIE!
OOSTERBEEK WORDT SPERRGEBIET!
IEDEREEN MOET WEG!
NU!

? ?

ATTENTIE! ATTENTIE!
OOSTERBEEK WORDT SPERRGEBIET!
IEDEREEN MOET WEG! NU!
ATTENTIE! A,,

!?

!?

OOSTERBEEK
WORDT
SPERRGEBIET!

WAT BETEKENT DAT, JAN,
SPERRGEBIET?

DAT BETEKENT DAT
DE MOFFEN ONS
HIER ALLEMAAL WEG
WILLEN HEBBEN,,

MAAR,, MIJN GOD! EN NU?
WAAR MOETEN WE HEEN?
EN WAT MOET ER MET
HEM GEBEUREN?

MAAKT U ZICH OVER MIJ GEEN ZORGEN,,
IK GA TERUG NAAR MIJN EENHEID,
EN,,

JACK!

LUISTER

WE KUNNEN HEM TOCH
NIET ZOMAAR
ACHTERLATEN,,

,,MAAR HIJ
KAN OOK
NIET LOPEN.

LUISTER!
IK HEB EEN IDEE!
HAAL BOVEN EEN
OUDE JAS VAN MIJ
EN MIJN HOED,,

IN DE OUDE PASTORIE
"HET TIJDELIJKE NOODHOSPITAAL"
ZIJN DE GRUWELIJKE GEVOLGEN
VAN DE GEVECHTEN GOED ZICHTBAAR.

IN DE HITTE VAN DE STRIJD
WAS HET ONMOGELIJK OM DE DODEN TE BEGRAVEN.
DE MANNEN BINNEN HADDEN GEEN ANDERE KEUS
DAN DE DODEN DOOR DE RAMEN NAAR BUITEN GOOIEN,...

MAM?

?

SSSST!

MAMA?
WAT IS
ER?

MAMA?

WAT IS ER,
MAMMIE?

LUISTER!

HOREN JULLIE
HET NIET?

?

?

?

DIE
STILTE
...

DE KANONNEN
ZWIJGEN!

HET
IS
VOORBIJ!

VLUG!!
KLEED
JE AAN!

SNEL!

IEDEREEN
WEGWEZEN!

?

?

PAK JE
SPULLEN, KINDEREN.
WE GAAN,,

WEVERSTRAAT,
26 SEPTEMBER

IN OOSTERBEEK BEVINDEN ZICH NOG
TIENTALLEN ACHTERGEBLEVEN BRITSE SOLDATEN,
DIE DE OVERSTEEK HEBBEN GEMIST.

GODVER!!

STAAN
BLIJVEN!!

PAPIEREN!

IK GEEN PAPIER!
BEN NEDERLANDER!
VERVLOEKT...

METEEN NEERSCHIETEN
DAT IS HET BESTE.

EEN
TOMMY!

PRIMA...
ZAL
GEBEU...

DANKUWEL...

FLITS

GOED... NEEM HEM MEE
EN BRENG HEM NAAR DE ANDEREN
DE COMMANDANT ZAL OVER HEM
BESLISSEN!

OEF!

MOMENT!

SOLDATEN ZONDER UNIFORM KUNNEN ONMIDDELIJK
ALS SPIONNEN WORDEN GEEXECUTEERD OMDAT ZIJ
NIET LANGER BESCHERMD WORDEN DOOR DE CONVENTIE VAN GENÈVE.

DE TUSSENKOMST VAN EEN PASSERENDE DUITSE OORLOGSFOTOGRAAF
REDT TOEVALLIG HET LEVEN VAN KAPITEIN BARRY INGRAM.

OOSTERBEEK,
DREYENSEWEG,
26 SEPTEMBER

NIET KIJKEN,
TRUUS,..

GELUKKIG DAT WE
DIE OUWE KAR NOG
HADDEN,..

JACK VALT NIET
OP TUSSEN AL
DIE MENSEN.

BOVENDIEN HEBBEN
DIE MOFFEN NU WEL
ANDERE DINGEN
AAN HUN HO,..

STOP!

STOP!
JULLIE DAAR,
MET DE KAR,..

?!

NEEMT U DEZE OUDE
DAME OP UW
WAGEN.

DE JONGEN KAN
GAAN...

?????

JA,
MAAR...

?????
WAT?!

EH,
NATUURLIJK
...

DE JONGEN,,
KAN HIJ NIET
SPREKEN?

NEE,
GEEN WOORD!
SINDS ENKELE DAGEN
NIET...

WEGWEZEN!
DOORLOPEN!

DANK U,
MENEER,
...

DUIZEND
MAAL
DANK!

DE SLAG OM ARNHEM IS VOORBIJ.
TIJD OM DE BALANS
OP TE MAKEN.

STATISTIEKEN

...CIRCA **13000** MAN
VOCHTEN AAN GEALLIEERDE
ZIJDE...

AAN DE KANT VAN DE
GEALLIEERDEN SNEUVELDEN
ONGEVEER **1500**
MAN...

...CIRCA **14000**
AAN DUITSE ZIJDE.

RONDE **500**
BURGERS STIERVEN
DOOR OORLOGSGEWELD...

...AAN DUITSE ZIJDE
CIRCA
1600.

...EN ARNHEM EN VELE DORPEN
AAN DE VELLUWEZOOM ZIJN HERSCHAPEN
TOT EEN CHAOS.

EN NU MOETEN MEER DAN **100.000** BURGERS
EVACUEREN UIT HET GEBIED
ROND BETUWE EN VELLUWEZOOM,,,

Wageningen

Renkum

Oosterbeek

Weteren

Driel

ARNHEM

Huissen

DE VERKEERSBRUG IN ARNHEM, DIE DE SLAG
VRIJWEL ZONDER SCHADE HEEFT OVERLEEFD,
WORDT OP 7 OKTOBER 1944 ALSNOG VERWOEST
DOOR EEN AMERIKAANS BOMBARDEMENT.

MAJOR JOHN FROST DIE ZO'N BELANGRIJKE
ROL SPEELDE BIJ HET VEROVEREN VAN DE BRUG
6500 WACHT SAMEN MET MEER DAN
BRITSE PARATROOPERS IN DUITSE
KRIJGSGEVANGENSCHAP OP HET EINDE VAN DE OORLOG.

GENERAAL MODEL
BEHAALT IN ARNHEM
ZIJN LAATSTE OVERWINNING,
NA HET ARDENNENOFFENSIEF
PLEEGT HIJ AAN HET EINDE VAN
DE OORLOG ZELFMOORD.

GENERAAL URQUHART EN DE PARATROOPERS
DIE ERIN GESLAAGD ZIJN OM DE RIJN OVER TE STEKEN,
KEREN HEELHUIDS TERUG NAAR ENGELAND,
DAAR WACHT HEN EEN NOGAL LAUWE ONTVANGST.

VOOR VELDMAARSCHALK MONTGOMERY,
DE BEDENKER VAN HET OORSPRONKELIJKE PLAN,
IS MARKET GARDEN VOOR MEER DAN
90 PROCENT
GESLAAGD.

VOOR GENERAAL SOSABOWSKI KRIJGT DE SLAG
OM ARNHEM EEN ONAANGENAAM STAARTJE,,,

WILT U ALSTUBLIEFT
EEN BRIEF VOOR ME TYPEN?

U KUNT
BEGINNEN,
MENEER.

GENERAAL
BROWNING?

AH,
MEVROUW WHITE,
KOM BINNEN.

JA ZEKER,
MENEER.

ENGELAND
HOOFDKWARTIER
AIRBORNE CORPS
20 NOVEMBER 1944

GOED...

HET IS VOOR GENERAAL WEEKS,
AFGEVAARDIGDE HOOFDOFFICIER
VAN DE GENERALE STAF.

TIK
TIK
TIK
TIK
TIK

GENERAAL, IK HEB DE EER
OM U DE VOLGENDE ZAKEN BETREKKING
HEBBENDE OP GENERAAL MAJOOR SOSABOWSKI
TIJDENS DE OPERATIE "MARKET"
ONDER UW AANDACHT TE BRENGEN",,,

TIK
TIK

Met Majoor Generaal Sosabowski
blijkt moeilijk mee samen te werken.
De moeilijkheden betreffen niet alleen
bij de commandanten onder wie hij
viel, maar ook bij de stafofficieren van
de andere Airborne eenheden.

Dijk...
onder wie hij viel...
maar ook bij de stafofficieren van...
Airborne eenheden.
Het werd duidelijk dat, hoewel hij
ongetwijfeld een goed soldaat is, hij niet is
staat was om zichzelf aan te passen aan het
niveau van parachutisten commandant.
Deze officier was twistziek en te beroerd om

TIK
TIK

was twistziek en te beroerd om zijn
aandeel te leveren in de uitvoering
tenzij er van alles gedaan werd voor
hem en zijn brigade. Deze officier viel
mij en mijn staf, die een erg moeilijk
gevecht voerde om de corridor open te
houden lastig over iets als twee of drie
vrachtwagens voor zijn transport.

GENERAAL,

WANNEER
DENKT U DAT
ZE ONS ZULLEN
INZETTEN VOOR
DE BEVRIJDING
VAN POLEN?

HMM,,
VRIJ
POLEN,,

„EEN MOOIE
GEDACHTE,
DYRDRA,,

„IK GA
IN ELK GEVAL
NIET MEE.

?

MAAR
GENERAAL,,

IK WORD
OVERGEPLAATST,
DYRDRA,,

?

„ZE VINDEN
MIJ MOEILIK
EN ONHANDEL-
BAAR.

TIK
TIK
TIK
TIK
TIK

„STUUR HET ZO SNEL
MOGELIJK NAAR
HET OORLOGSBUREAU
IN WHITEHALL SWI.

TWEDE KERSTDAG,
1944

GENERAAL SOSABOWSKI GEEFT ZIJN
COMMANDO OVER DE EERSTE
ONAFHANKELIJKE POOLSE PARACHUTISTENBRIGADE
DOOR AAN ZIJN OPVOLGER.

EVEN DAARVOOR ZIJN DE MANNEN NOG IN
HONGERSTAKING GEGAAN UIT LOYALITEIT AAN HUN
GELIEFDE LEIDER. DE OPSTAND WERD DOOR
SOSABOWSKI ZELF DE KOP INGEDRUKT.

NABIJ EDE,
14 NOVEMBER

OPERATIE PEGASUS

DE KUST IS VEILIG,
KOM, ZE
VERWACHTEN ONS...

WELKOM,
HERMAN,
NIETS VERDACHTS
GEZIEN
ONDERWEG?

NEE.

KOM
BINNEN...

KLOP
KLOP

DIT IS MAJOR DIGBY,
DE MAN DIE IN EEN KEER
130 BRITTEN OVER DE RIJN
WIST TE SMOKKELEN.

CODENAAM
OPERATIE PEGASUS...
IK HEB ER AL
OVER GEHOORD.

EEN DRANKJE? AH, JA!
SCHNAPPS!

NEE,
GOEIE OUWE
HOLLANDSE JENEVER.
EIGEN STOOK.

AAH!!
FANTASTISCH
SPUL!

KOM OP,
VERTEL...

NOU... ZOALS JE WEL WEET
ZAT ONZE GROEP STEEDS MEER IN
Z'N MAAG MET DE GROTE HOEVEELHEID
ONDERGEDOKEN BRITTEN IN EDE...

OP VRIJDAG 20 OKTOBER KREGEN WE HET BERICHT DAT BENNEKOM ONTRUIMD MOEST WORDEN. DE VOLGENDE DAG Zouden DE WEGEN BEVOLKT ZIJN MET VLUCHTELINGEN.

DIT WAS ONZE KANS!

WE VERDEELDEN DE HELE GROEP IN SECTIES EN PELETONS. DIGBY HIER HAD DE LEIDING.

ALLES GING GOED. DE LAATSTE 1500 METER MOESTEN WE DOOR OPEN TERREIN, PRECIES TUSSEN TWEE VIJANDELIJKE STELLINGEN DOOR...

TEGEN MIDDERNACHT KWAMEN WE BIJ DE RIJN EN GAVEN HET AFGESPROKEN SIGNAAL.

NA 20 MINUTEN WAREN ER NOG STEEDS GEEN BOTEN.

WE VONDEN DE BOTEN SAMEN MET EEN ENGELSE OFFICIER DIE GEÏRRITEERD WAS OMDAT WE ZO LAAT WAREN.

DE TOCHT OVER DE RIJN VERLIEP ZONDER PROBLEMEN.

EN NU ZIJN WE TERUG!

NOG EEN SLOKJE?

J
ALSTUBLIEFT!

EERST VERVOERDEN WE DE MANNEN IN GROEPJES VAN TWEE OF DRIE NAAR HET BOS. DAAR KREGEN ZE HUN WAPENS EN UNIFORMEN TERUG.

HEEL BELANGRIJK!

ALS ZE IN BURGERKLEDING GEVANGEN WERDEN GENOMEN Zouden ZE ZONDER PARDON ALS SPION WORDEN DOODGESCHOTEN.

DE DUITSERS MOETEN ONS GEHOORD HEBBEN, WE LEKEN WEL EEN KUDDE BUFFELS IN PLAATS VAN EEN GEORDENDE LEGERGROEP,

MAAR ZE ONDERNAMEN NIETS.

PLOTSELING VERSCHEEN ER EEN AMERIKAANSE OFFICIER DIE UITLEGDE DAT DE BOTEN 400 METER WESTELIJKER OP ONS WACHTTEN.

DIGBY HEEFT ORDERS
OM DE REST VAN
DE BRITTEN
VERSPREID OVER
DE VELLUWE TE
HELPEN
ONTSNAPPEN!

WE MOETEN
ZE TOT DE
LAATSTE MAN
NAAR VEILIG GEBIED
BRENGEN.

DAARBIJ KUNNEN
WE JE HULP
GOED GEBRUIKEN.

IK DOE
MEE!

HET ZAL HET
LOT VAN DE
BEVOLKING
AANZIENLIJK
VERLICHTEN!

ZIT ER HIER OP JOUW
BOERDERIJ OOK NIET
EEN ENGELSE SOLDAAT
ONDERGEDOKEN?

JAWEL, JACK!
ZIJN WONDEN
ZIJN BIJNA
GENEZEN.

DAN
KAN HIJ
MEE.

JACK!?

WAAROM
DRAAG JE
JE UNIFORM?

IK VERTREK, LIEVELING.
IK STEEK DE RIJN
OVER.

?!

KIJK,..

IK HOU
OOK VAN JOU,
MAAR,..,
WEET JE,..

VERTREK?
MAAR
IK DAN?

IK
HOU VAN JOU,
JACK!

MIJN LAND
HEEFT ME NODIG. IK MOET TERUG
NAAR ENGELAND! BEGRIJP
JE ME?

DAT KAN NIET,.. HET IS
TE GEVAARLIJK,..

IK HAAT JE,
JACK!

KIJK,..
HUIL NIET.
IK KOM VOOR JE
TERUG,
IK BELOOF HET!

IK WIL
JE NOOIT
MEER
ZIEN!

!

NEE!
ALS JIJ GAAT,
GA IK MEE!

IK GA MET
JE MEE
JACK!

IK HOOP DAT
DE DUITERS
JE TE PAKKEN
NEMEN!

MAM?

IK HEB
HONGER,,

24 NOVEMBER
1944

IK WEET
HET, LIEFJE,,,
PROBEER HET NOG
EVEN VOL TE
HOUDEN.

HET
IS NIET
VER
MEER.

WE VINDEN
WEL EEN PLEK
,,,

DE OORLOG
IS BIJA
TEN EINDE,,,

,,TOT
DIE TIJD MOETEN
WIJ HET ZIEN UIT
TE HOUDEN.

DAN
KUNNEN
WE NAAR
HUIS.

DENK JE DAT HIJ
HET GEHAALD
HEEFT?

IK DENK
HET WEL.

JACK WAS EEN
DAPPERE KEREL.

PLEUN SCHIJNT HEM IN
IEDER GEVAL NIET
TE MISSEN.

DAT IS MISSCHIEN
MAAR BETER
OOK,,

JACK
,,,

EINDE?

Dank!

Een stripboekenserie maken over de Slag om Arnhem, we wisten niet waar we aan begonnen...

Gelukkig hebben we veel hulp gehad bij het maken van dit boek. Inhoudelijk of anderszins. Daarvoor willen we iedereen hartelijk danken. Onze speciale dank gaat uit naar: M.W.L. Vaessen Heijnen, Wybo Boersma, Edo Veenstra, Jan Fokkema, Berry de Reus (Airborne Museum Oosterbeek), Philip Reinders, Freddie Coenders.

Het betreft hier geen wetenschappelijke publicatie. Gebeurtenissen zijn vereenvoudigd, aangepast en vaak op een fictieve manier in beeld gebracht.

Tine Bouwhuis en Hennie Vaessen

Bibliografie:

George F. Cholewczynski
De Polen van Driel
1990 Uitgeverij Lunet

Kate A. ter Horst-Arriëns
Een schuilplaats in de pastorie
2009 Uitgeverij Kontrast

Joseph Levine
A Bridge too Far (film)
1977 MGM, 20th century Fox, UA

Karel Margry (editor)
Operation Market Garden, Then and Now
2002, Battle of Britain International Limited

Martin Middlebrook
Ooggetuigenverslagen van de Slag om Arnhem
1994 Tirion

Cornelius Ryan
A Bridge too Far
1974 Popular library edition

John Sliz
The wrong Side of the River
2010 Stormboatkings

Stanislaw Sosabowski
Ik vocht voor de vrijheid
1960 Sijthoff

F.J. Stevens
German Army Uniforms 1935-45
1978 Almark Publishing Co. Ltd.

Marek Swiecicki
Roode Duivels in Arnhem
1945 Elsevier

Tevens is gebruik gemaakt van beeldmateriaal
van talloze internetsites.

Woordenlijst Pools:

BOŻE DROGI	LIEVE GOD
CHĘTNIE	GRAAG
CHOLERNE SZWABY	SMERIGE MOFFEN
DAWAJ	GEEF OP
DO DIABŁA	ALLE DUIVELS
DOBRA	GOED
DOBRANOC	GOEDE NACHT
DZIĘKUJĘ	DANKUWEL
GENÉRALE	GENERAAL (AANSPREEKVORM)
GENERAŁ	GENERAAL
GENERAŁOWIE	GENERAALS
GENERAŁOWIE! Z CAŁYM SZACUNKIEM...	GENERAALS, MET ALLE RESPECT...
...NIE POŚWIĘCAJCIE NASZYCH ŻOŁNIERZY.	...OFFER ONZE SOLDATEN NIET.
JESTEŚMY POLACY	WIJ ZIJN POLEN
MATKO ŚWIĘTA	HEILIGE MARIA
NIECH TO SZŁAG	VERDORIE
POMOCY	HELP
POWODZENIA	SUCCES
PROSZĘ	ALSTUBLIEFT
STAĆ	STOP
STÓJ	STOP
ŚWIĘTA MARYJO, MATKO BOŻA	WEES GEGROET MARIA, VOL VAN GENADE
ŚWINIE	DIE ZWIJNEN
TAK	JA
TAK JEST	JA
TO TU	HIER IS HET
WARSZAWA	WARSCHAU
WITAMY	WELKOM
WOLNA POLSKA	VRIJ POLEN